

บทที่ 1 การจับสาระสำคัญ

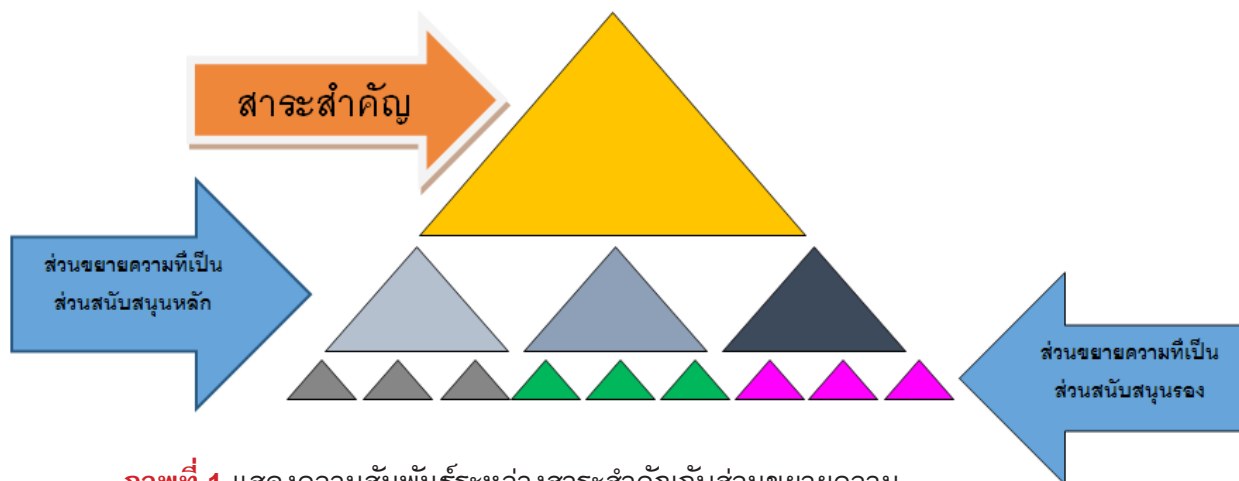
บทที่ 1 การจับสาระสำคัญ

1. ความสำคัญของการจับสาระสำคัญ

ความคิดเชิงวิเคราะห์ (critical thinking) มีความเชื่อมโยงกับทักษะการเขียนและทักษะการอ่านอย่างใกล้ชิด ในกระบวนการเขียนหากผู้เขียนไม่มีกระบวนการคิดที่เหมาะสม ตลอดจนไม่มีทักษะในการใช้เหตุผลย่อมไม่สามารถสามารถถ่ายทอดสิ่งที่คิดออกมาเป็นงานเขียนที่ดีได้ ในขณะที่ตัวนักอ่านหากผู้อ่านขาดทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ก็จะไม่สามารถเห็นส่วนประกอบต่างๆ ของเรื่องที่อ่านและไม่สามารถจับสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

การจับสาระสำคัญเป็นทักษะพื้นฐานที่นักศึกษาและคนทุกวิชาชีพจำเป็นต้องมี เพื่อที่จะสามารถรับสารผ่านการอ่าน หรือ การฟัง ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องตรงประเด็น นอกจากนี้การจับสาระสำคัญได้อย่างแม่นยำยังช่วยให้ผู้รับสารสามารถใช้ทักษะทางภาษาขั้นสูงยิ่งขึ้น กล่าวคือ สามารถนำสาระสำคัญจากสิ่งที่ได้อ่านหรือสิ่งที่ได้ฟังมาวิเคราะห์ ตีความ ประเมินค่า และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การจับสาระสำคัญจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนควรศึกษาและหมั่นฝึกฝนให้เกิดความชำนาญเพื่อประโยชน์ในการศึกษาและการทำงานอื่นๆ ต่อไป (ดัดแปลงจาก สุภาณี พัดทอง, 2541)

ความสัมพันธ์ระหว่างสาระสำคัญกับส่วนขยายความที่เป็นส่วนสนับสนุนหลักและส่วนขยายความที่เป็นส่วนสนับสนุนรองสามารถแสดงได้ด้วยภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสาระสำคัญกับส่วนขยายความ
ดัดแปลงจาก pyramid process ของ TERRYHADAWAY
เข้าถึงจาก <http://mythinkingbox.com/archives/136>

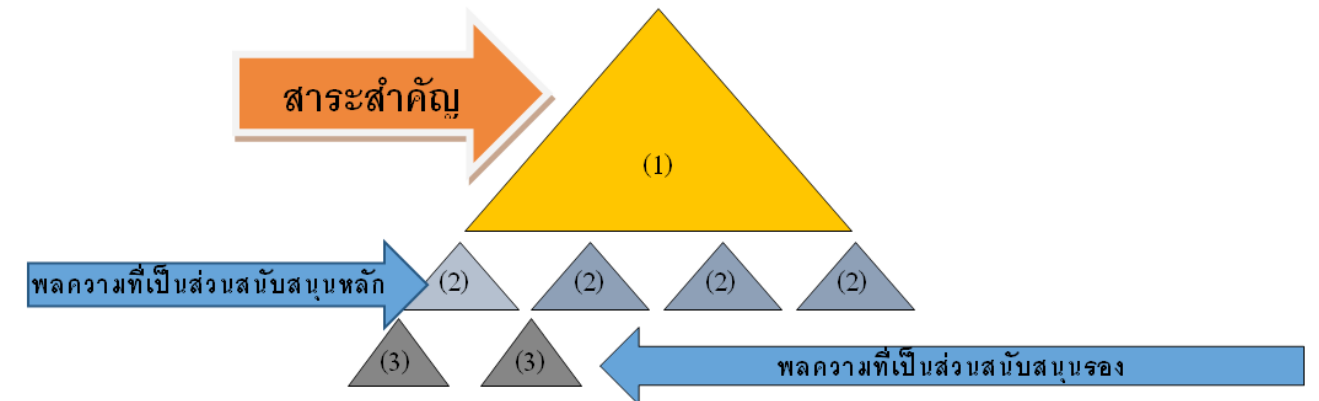
2. ความหมายของสาระสำคัญ

สาระสำคัญ หรือ ความคิดหลัก (main idea) หมายถึง แก่นของเนื้อหาที่มีสาระครอบคลุมเนื้อหาอื่น ๆ ในย่อหน้า สาระสำคัญนี้อาจปรากฏเป็นประโยคเรียกว่าประโยคใจความสำคัญ สามารถเห็นได้ชัดเจนที่ต้นย่อหน้า หรือท้ายย่อหน้า หรือ กลางย่อหน้า หรือ ปรากฏที่ต้นและท้ายย่อหน้า หรือ อาจไม่ปรากฏประโยคใจความสำคัญให้เห็นชัดเจน แต่แฝงอยู่ในเนื้อหา ความกระจ่างใจ ความสำคัญหรือสาระสำคัญได้ถูกต้อง ผู้รับสารต้องเข้าใจวัตถุประสงค์และโครงสร้างของสารที่สื่อมาทั้งด้วยการเขียนหรือการพูด

ส่วนขยายสาระสำคัญหรือใจความสำคัญนั้น คือ รายละเอียดที่ช่วยให้สาระสำคัญ คือความคิดหลักเด่นชัดขึ้น ส่วนขยายใจความสำคัญแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ รายละเอียดที่เป็นส่วนสนับสนุนหลัก (major supporting details) หมายถึง ข้อความที่เป็นส่วนขยาย หรือสนับสนุนใจความสำคัญเพื่อให้เกิดความกระจ่าง ทำให้เกิดความสมเหตุสมผล ทำให้ใจความสำคัญชัดเจนขึ้น และรายละเอียดที่เป็นส่วนสนับสนุนรอง (minor supporting details) หมายถึง ข้อความที่เป็นส่วนขยายใจความรอง หรือใจความสำคัญให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รายละเอียดทั้งที่เป็นส่วนสนับสนุนหลักและส่วนสนับสนุนรอง อาจเป็นการตัวอย่าง การเปรียบเทียบ สถิติตัวเลข การอ้างอิงคำกล่าวของบุคคล และรายละเอียดอื่นๆ ที่เสริมความเข้ามา

ให้นักศึกษาพิจารณาย่อหน้าต่อไปนี้ว่าข้อความใดเป็นสาระสำคัญ ข้อความใดเป็นส่วนขยายความที่เป็นส่วนสนับสนุนหลักและข้อความใดที่เป็นส่วนขยายความที่เป็นส่วนสนับสนุนรอง

(1) มีเหตุผลหลายประการที่ทำให้ฉันชอบล่างูหางกระดิ่ง (2) ประการแรกคือสิ่งที่ทำให้น่าตื่นเต้นและมีความเสี่ยงสูง (2) ประการที่สองเป็นการล่าสัตว์ที่ไม่มีฤดูกาล (3) เราสามารถล่างูชนิดนี้ได้ตั้งแต่ฤดูใบไม้ผลิจนถึงฤดูใบไม้ร่วง (2) นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่ทำให้เราได้เรียนรู้ลักษณะนิสัยของมันและรู้วิธีที่จะเอาชนะมัน (3) มันจะซ่อนตัวลึกกลับมีความระมัดระวังและเล่ห์กลมากจนทำให้จับมันได้ยาก ซึ่งเป็นสิ่งที่เราต้องเรียนรู้ว่าทำอย่างไร เราจึงจะจับมันได้ (2) เหตุผลประการสุดท้ายเราสามารถที่จะช่วยลดจำนวนซึ่งเป็นสัตว์ที่อันตรายลงไปได้

ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสาระสำคัญกับส่วนขยายความจากย่อหน้า
“มีเหตุผลหลายประการที่ทำให้ฉันชอบล่างูหางกระดิ่ง”

3. ลักษณะของสาระสำคัญ หรือ ใจความสำคัญ

สาระสำคัญมีลักษณะที่สังเกตได้ คือ เป็นส่วนสำคัญที่ผู้เขียนมุ่งเน้นมากที่สุด ถือเป็นแก่นของเนื้อหา ส่วนอื่นๆ ถือเป็นส่วนขยายความ เช่น รายละเอียด คำนิยาม ตัวอย่าง เหตุผล สนับสนุนสาระสำคัญ

การเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างใจความสำคัญกับส่วนขยายความเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถจับสาระสำคัญได้อย่างแม่นยำ

3.1 ย่อหน้าที่มีสาระสำคัญปรากฏเป็นประโยคชัดเจน

สาระสำคัญที่ปรากฏเป็นประโยคใจความสำคัญ อาจปรากฏประโยคใจความสำคัญที่ต้นย่อหน้า กลางย่อหน้า ท้ายย่อหน้า หรือ ต้นและท้ายย่อหน้า ในกรณีที่สาระสำคัญปรากฏเป็นประโยคใจความสำคัญอยู่ต้นย่อหน้า มักพบว่าส่วนขยายความทำหน้าที่ให้รายละเอียด ให้เหตุผล หรือ แสดงตัวอย่าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1.1 ประโยคใจความสำคัญปรากฏที่ต้นย่อหน้า

3.1.1.1 ส่วนขยายความทำหน้าที่ให้ข้อมูลสนับสนุน หรือ รายละเอียดเพื่อช่วยให้สาระสำคัญชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวอย่าง เช่น

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าประโยคที่มีเลข (1) กำกับ “มีเหตุผลหลายประการที่ทำให้ฉันชอบล่างูหางกระดิ่ง”นั้น ครอบคลุมสาระทั้งหมดของย่อหน้า จึงเป็นแก่นของเรื่อง ส่วนประโยคอื่นๆ เป็นเพียงส่วนขยายความที่ขยายหรือเสริมให้ประโยคที่ 1 ชัดเจนและสมบูรณ์ขึ้น โดยประโยคที่มีเลข (2) กำกับ คือ ส่วนขยายความที่เป็นส่วนสนับสนุนหลักซึ่งเป็นข้อความที่ขยายเหตุผลของเนื้อหาในประโยคใจความสำคัญ ส่วนข้อความที่มีหมายเลข (3) กำกับ คือ ส่วนขยายความที่เป็นส่วนสนับสนุนรองที่ขยายใจความสำคัญและส่วนสนับสนุนหลักจากข้อความข้างต้น

ทั้งนี้ สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างใจความสำคัญกับพลความได้ตามแผนภาพดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

หากต้องการให้งานที่จัดประสบความสำเร็จ ไม่มีเหตุ
เภทภัยใดๆ ขวามอญนิยมรำสามภาค โดยภาคที่ 1 คือ การรำ
ถวายเทพดาอารักษ์ ภาคที่ 2 คือ การรำถวายพระภูมิ และภาคที่ 3
คือ การรำถวายเจ้าที่เจ้าทางและดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ส่วนอุปกรณ์
ประกอบการรำ ได้แก่ เหล้า ใช้ราเพื่อเซ่นภูตผีและสัมภเวสี ได้ดื่มกิน
จะได้ไม่มาทำลายพิธี มีตบ สามารถใช้ผ้าพันทุกอย่างได้ จึงใช้รา
เพื่อตัดขาดกับภูตผี อย่าได้มาวนเวียนห้อยไทรพัยสินและลูกหลาน
กระสวยทอผ้า คนมอญมีการนับถือผีบรรพบุรุษ เรียกว่า ตันผี จึงมีผ้า
ที่ได้รับการถ่ายทอดตามสายตระกูล ซึ่งต้องรักษาดูแล การรำ
กระสวยจึงมีความหมายให้ลูกหลานมีความสามัคคีรักใคร่ดูจตุ
การทอผ้าที่ละเส้นจนเป็นผืน ไบตันชาไก่ ราเพื่อปัดเสนียดจัญไร
ขออย่าให้บังเกิดในงานนี้และแก่ลูกหลาน ทั้งยังมีความหมายให้
ลูกหลานมีความอดุสาหะอย่าเกียจคร้าน ทำความเจริญให้แก่วงศ์
ตระกูลเปรียบดังตันชาไก่ ที่มีธรรมชาติงอกงามแตกแขนงออกเป็น
กอกกลุ่ม

ที่มาของภาพ: <http://mcfc.in.th/forum2/topics/932109:Topic:180509>

ดัดแปลงจาก สุตารา สุจฉายา, 2551, น.104.

สาระสำคัญ: “ขวามอญนิยมรำสามภาคเพื่อให้งานที่จัดประสบความสำเร็จ” ส่วนขยายความเป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของการรำสามภาคและอุปกรณ์ที่ใช้ในการรำ ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความหมายของการรำแต่ละภาค
 - 1.1 ภาคที่ 1 คือ การรำถวายเทพดาอารักษ์
 - 1.2 ภาคที่ 2 คือ การรำถวายพระภูมิ
 - 1.3 ภาคที่ 3 คือ การรำถวายเจ้าที่เจ้าทางและดวงวิญญาณบรรพบุรุษ
2. อุปกรณ์การรำสามภาค
 - 2.1 เหล้า เพื่อเซ่นภูตผีและสัมภเวสีไม่ให้มาทำลายพิธี
 - 2.2 มีตบ เพื่อดัดขาดภูตผีไม่ให้วนเวียนห้อยไทรพัยสินและลูกหลาน
 - 2.3 กระสวยทอผ้า เพื่อให้ลูกหลานเกิดความสามัคคี
 - 2.4 ไบตันชาไก่ เพื่อปัดเสนียดจัญไร

ตัวอย่างที่ 2

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อ.ย.) พบเชื้อจุลินทรีย์ปนเปื้อนในน้ำผักผลไม้และน้ำสมุนไพร
ทั้งแบบบรรจุภาชนะปิดสนิทและแบบดักขาย จากการเก็บตัวอย่าง 455 ตัวอย่าง พบว่าในกลุ่มน้ำผักผลไม้
และน้ำสมุนไพรแบบบรรจุภาชนะปิดสนิท น้ำใบบัวบกมีการปนเปื้อนสูงถึง 97.83% รองลงมาคือน้ำจับเลี้ยง
90% น้ำสวรส 87.88% น้ำบิตูร 84.61% น้ำเงี้ยว 67.35% น้ำสำรอง 62.50% น้ำกระเจี๊ยบ 55.36%
และน้ำเก็กฮวย 54.69% ส่วนน้ำผักผลไม้และน้ำสมุนไพรแบบดักขาย พบว่า น้ำสำรองมีการปนเปื้อนเชื้อ
จุลินทรีย์ 100% รองลงมาคือน้ำใบบัวบก 85.71% น้ำเงี้ยว 78.51% น้ำเก็กฮวย 71.05% น้ำกระเจี๊ยบ 50%
และน้ำจับเลี้ยง 46.15%

(ดัดแปลงจากนิตยสารสารคดี, ฉบับที่ 284 ตุลาคม 2551, น. 43)

สาระสำคัญ: “อ.ย. พบเชื้อจุลินทรีย์ปนเปื้อนในน้ำผักผลไม้และน้ำสมุนไพรทั้งแบบบรรจุภาชนะปิดสนิทและแบบดักขาย”
ส่วนขยายความเป็นรายละเอียดแสดงรายการน้ำผักผลไม้ที่พบเชื้อจุลินทรีย์ปนเปื้อนในกลุ่มที่บรรจุภาชนะ
ปิดสนิทและกลุ่มที่ดักขาย ดังรายละเอียด ดังนี้

1. น้ำผักผลไม้สมุนไพรแบบบรรจุภาชนะปิดสนิทที่พบการปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ ได้แก่ น้ำใบบัวบก 97.83%
น้ำจับเลี้ยง 90% น้ำสวรส 87.88% น้ำบิตูร 84.61% น้ำเงี้ยว 67.35% น้ำสำรอง 62.50%
น้ำกระเจี๊ยบ 55.36% น้ำเก็กฮวย 54.69%
2. น้ำผักผลไม้สมุนไพรแบบดักขายที่พบการปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ ได้แก่ น้ำสำรอง 100% น้ำใบบัวบก
85.71% น้ำเงี้ยว 78.51% น้ำเก็กฮวย 71.05% น้ำกระเจี๊ยบ 50% น้ำจับ เลี้ยง 46.15%

3.1.1.2 ส่วนขยายความทำหน้าที่ให้เหตุผล มักมีคำเชื่อมแสดงเหตุผล เช่น เพราะ เนื่องจาก
ฯลฯ อยู่ระหว่างประโยคใจความสำคัญและส่วนขยายความ เช่น

ตัวอย่างที่ 1

นมแม่เป็นอาหารที่ดีที่สุด เนื่องจากในนมแม่มีสาร
อาหารกว่า 200 ชนิด ช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต สมองได้รับการ
พัฒนาทำให้เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้เร็ว นอกจากนี้การโอบ
กอด สบตาและพูดคุยของแม่ขณะให้นมลูกทำให้ลูกรู้สึกผ่อนคลาย มี
ความสุข ช่วยกระตุ้นให้สมองทำงาน มีผลต่อความคิด การเรียนรู้และ
จินตนาการ ซึ่งผลการวิจัยทั่วโลกยืนยันตรงกันว่า เด็กที่กินนมแม่จะมี
ไอคิวสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้กินนมแม่

(ดัดแปลงจากแม่หลงผิด ติดกับนมผง หยุดให้นมลูก, หนังสือพิมพ์ M2F,
ฉบับวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2558, น. 10)

ที่มาของภาพ: <http://th.theasianparent.com/wp-content/uploads/2014/09/abott-resze.jpg>

สาระสำคัญ: “นมแม่เป็นอาหารที่ดีที่สุดของลูก” ส่วนขยายความเป็นการให้เหตุผล ดังนี้

1. นมแม่มีสารอาหารกว่า 100 ชนิด
 - 1.1 ช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต
 - 1.2 ช่วยให้สมองได้รับการพัฒนาทำให้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้รวดเร็ว
2. การโอบกอด สบตา พูดคุยขณะแม่ให้นมมีผลต่อความคิดและจินตนาการของลูก
 - 2.1 ทำให้ลูกรู้สึกผ่อนคลาย มีความสุข
 - 2.2 ช่วยกระตุ้นให้สมองทำงาน
3. เด็กกินนมแม่มีไอคิวสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้กินนมแม่
 - 3.1 มีผลการวิจัยยืนยัน

ตัวอย่างที่ 2

ปोंงแป้ง สันนิษฐานว่าเป็นของเล่นที่อาจจะเข้ามาในเมืองไทย
พร้อมกับชาวจีนก็ได้ เพราะแต่เดิมนั้นของเล่นชนิดนี้เป็นสัญลักษณ์
ของคนจีนย้อมผ้า ที่หาบปีบย้อมผ้าไปตามบ้านและก็จะถือกลองหรือปों
แป้งนี้แกว่งไปมาเพื่อให้รู้ว่าช่างย้อมผ้ามาแล้วใครจะย้อมผ้าก็ให้เอาผ้า
ออกมา

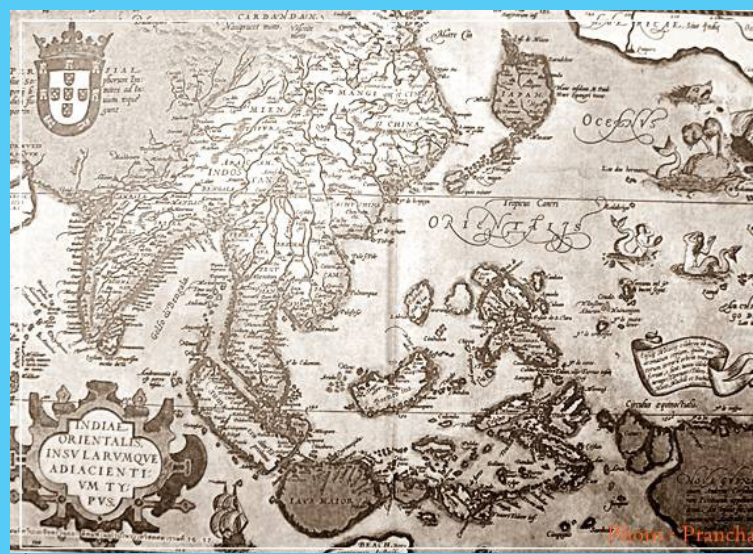
(เข้าถึงได้จาก : <http://www.m-culture.go.th/ilovethaiculture/index.php/2013-07-01-03-11-16/2013-08-07-06-46-24/item/skit6>)

ที่มาของภาพ: http://sukheng.tarad.com/product_detail_734021_th_3553539

สาระสำคัญ: “สันนิษฐานว่าปोंงแป้งเป็นของเล่นที่เข้ามาในเมืองไทยพร้อมกับชาวจีน” ส่วนขยายความ
เป็นการให้เหตุผลว่าแต่เดิม ปोंงแป้ง เป็นสัญลักษณ์ของคนจีนย้อมผ้าที่เมื่อหาบปีบไปย้อมผ้าตามบ้าน
จะถือปोंงแป้งแกว่งไปมาเพื่อให้รู้ว่าช่างย้อมผ้ามาแล้ว

3.1.1.3 ส่วนขยายความทำหน้าที่แสดงตัวอย่าง มักมีคำเชื่อมแสดงตัวอย่าง คือ คำว่าเช่น ได้แก่ อยู่ระหว่างประโยคใจความสำคัญและส่วนขยายความ เช่น

ที่มาของภาพ: <http://www.oknation.net/blog/narapong-sak/2010/03/10/entry-1entry-1>

ตัวอย่างที่ 1

“สุวรรณภูมิ” อันหมายถึง ดินแดนแห่งทองคำ ปรากฏการเรียกขานในเอกสารโบราณมาช้านาน เช่น หนังสือมหาวงศ์ (พงศาวดารของลังกา) นิทานชาดกของอินเดีย และนิทานเปอร์เซียในอิหร่าน แม้กระทั่งในเอกสารโบราณของชาวฮั่นและชาวจีนก็นิยมเรียกดินแดนนี้ว่า “จินหลิน” หรือ “กิมหลิน” ซึ่งมีความหมายเดียวกับชื่อสุวรรณภูมิ

(ดัดแปลงจาก วรลักษณ์ ผ่องสุขสวัสดิ์, 2556: น. 43)

สาระสำคัญ: “สุวรรณภูมิ” อันหมายถึง ดินแดนแห่งทองคำปรากฏเรียกขานในเอกสารโบราณมาช้านาน”

ส่วนขยายความเป็นการยกตัวอย่างเอกสารโบราณที่กล่าวถึงสุวรรณภูมิในความหมาย

ดังกล่าว ได้แก่

1. หนังสือมหาวงศ์
2. นิทานชาดกอินเดีย
3. นิทานเปอร์เซียในอิหร่าน
4. เอกสารโบราณของชาวฮั่นและชาวจีน

ตัวอย่างที่ 2

มีแมลงมากกว่า 50 ชนิด ที่คนไทยรู้จักนำมาบริโภค เช่น ตัวอ่อนของผึ้งซึ่งรับประทานได้สดๆ แมลงดานานำมาตำกับน้ำพริก แมลงกิ้งกือ หรือ แมลงอินูนนำมาประกอบอาหารได้หลายประเภท เช่น คั่ว ทอด นึ่ง แต่ต้องแกะปีกและขาออกก่อน แมลงกุดจีหวาย นำมารับประทานหรือประกอบอาหารได้หลายชนิด แมลงกระซอนนิยมนำมาปรุงเป็นอาหารโดยการทอด คั่ว นึ่ง หมก แกง ยำ ลาบ แมลงกุดจีเล็กตัวเมียเมื่อจับได้ต้องนำมาแช่น้ำ เพื่อให้ถ่ายสิ่งสกปรกออกมาก่อนรับประทานได้เช่นเดียวกับแมลงกุดจีและแมลงกุดจีหวาย แมลงทับนำมารับประทานได้โดยการปิ้ง คั่ว ทอด หรือนึ่ง แมลงเป้ง หรือ นางพญามดแดง นำมาทำอาหารประเภทยำเนื่องจากมีรสเปรี้ยว ไข่มดแดงนำมาประกอบอาหารได้หลากหลายชนิด ตั้งแต่ ซุปไข่ทอด ยำ หรือใส่แกง ฯลฯ

(ดัดแปลงจาก เรียงชัย คงเมือง และ ราชศักดิ์ นิลศิริ, 2552: น. 100)

แมลงกุดจีหวาย

แมลงอินูน

แมลงกุดจีเล็ก

นางพญามดแดง

ไข่มดแดง

ที่มาของภาพ : เรียงชัย คงเมือง และ ราชศักดิ์ นิลศิริ, 2552: น. 100.

สาระสำคัญ: “มีแมลงมากกว่า 50 ชนิดที่คนไทยนิยมนำมาบริโภค” ส่วนขยายความเป็นการยกตัวอย่างแมลงที่คนไทยนำไปประกอบอาหารและกรรมวิธีประกอบอาหาร

3.1.2 ประโยคใจความสำคัญอยู่ท้ายย่อหน้า

ข้อความที่ปรากฏประโยคใจความสำคัญอยู่ตอนท้ายหรือท้ายย่อหน้า มักพบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนขยายความกับประโยคใจความสำคัญโดยอาจให้รายละเอียดหรือให้เหตุผลแล้วนำไปสู่ข้อสรุป โดยมักปรากฏคำว่า จึงบริเวณประโยคใจความสำคัญที่อยู่ท้ายย่อหน้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ที่มาของภาพ : <http://www.trironk.net/igpp/p118.jpg>

ตัวอย่างที่ 1

ภูเขาหินปูนมีสารบางชนิดในหินละลายได้เมื่อถูกน้ำ ทำให้มีน้ำใต้ดินไหลลอดผ่านโพรงใต้ภูเขา หากบางช่วงก็จะไหลขึ้นมาจากพื้นดินกลายเป็นลำห้วย แต่ไม่นานน้ำใต้ดินจะไหลลอดผ่านหินหายไปอีก ดังนั้นลักษณะพื้นดินและภูเขาที่เป็นหินปูนจึงเป็นโพรง

(ดัดแปลงจาก คมฉาน ตะวันฉาย, กรุงเทพฯ 30 กรกฎาคม 2554)

ย่อหน้านี้เริ่มจากการให้รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพของภูเขาหินปูนที่มีน้ำใต้ดินลอดผ่านโพรงใต้ภูเขา ก่อนนำไปสู่ข้อสรุปซึ่งเป็นสาระสำคัญของย่อหน้าที่ว่า ด้วยคุณสมบัติของสารบางชนิดในหินปูนที่ละลายน้ำได้ทำให้ลักษณะพื้นดินและภูเขาที่เป็นหินปูนเป็นโพรง

ที่มาของภาพ: http://i916.photobucket.com/albums/ad4/thesparkee/Kasetporpeang/DSC_0060-002.jpg

ตัวอย่างที่ 2

ทุ่งกุลาร้องไห้มีลักษณะภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะ ฤดูฝนน้ำจะพัดพาอินทรีย์วัตถุจากพื้นที่รอบขอบแอ่งทุ่งอากาศร้อนชื้นแต่อบอ้าวในฤดูฝนส่งผลให้ต้นข้าวคายน่าสม่าเสมอ รากต้นข้าวดูดซึมอาหารและนำไปสร้างแป้งในเมล็ดที่สมบูรณ์ ครั้นเมื่อเข้าสู่ฤดูหนาว ช่วงเก็บเกี่ยวอากาศร้อนชื้นเปลี่ยนเป็นอากาศเย็น ลมแรงฟ้าโปร้งแดดจัด ช่วยให้แป้งข้าวที่เต็มเมล็ดแล้วจับกันแน่นค่อยๆ คายความชื้น กลายเป็นทุ่งข้าวสีเหลืองแห้งหอม ธรรมชาติเฉพาะทางภูมิศาสตร์ของทุ่งกุลาร้องไห้เหล่านี้ทำให้ข้าวหอมทุ่งกุลาร้องไห้หอมหวานติดใจผู้บริโภคทั่วโลก

(ดัดแปลงจากบำเพ็ญ ไชยรักษ์, 2557, น. 41.)

ย่อหน้านี้เริ่มจากการให้รายละเอียดเกี่ยวกับธรรมชาติเฉพาะทางภูมิศาสตร์ของทุ่งกุลาร้องไห้ ก่อนนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า ธรรมชาติเฉพาะทางภูมิศาสตร์ของทุ่งกุลาร้องไห้ดังกล่าวมาทำให้ข้าวหอมทุ่งกุลาร้องไห้หอมหวานติดใจผู้บริโภคทั่วโลก

3.1.3 ประโยคใจความสำคัญอยู่กลางย่อหน้า

ข้อความหรือย่อหน้าที่ปรากฏใจความสำคัญอยู่กลาง มักเริ่มด้วยการนำเข้าสู่สาระสำคัญของย่อหน้า อย่างน่าสนใจตามด้วยประโยคใจความสำคัญ จากนั้นอาจเป็นการขยายความโดยการให้รายละเอียด ให้เหตุผล แสดงตัวอย่าง ฯลฯ

ตัวอย่างที่ 1

พระสงฆ์บางรูป ฆราวาสบางคน ทำงานให้แก่ชุมชนอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ความคิดในทางสะสมให้ตนเองไม่มี เมื่อเราบริจาคทรัพย์ให้แก่บุคคลเหล่านี้ ท่านก็ใช้ทรัพย์นั้นให้เป็นประโยชน์ในกิจกรรมช่วยเหลือสังคม ท่านเหล่านี้เป็นเพียงคนกลางที่คอยแบ่งปันจากคนมั่งมีเพื่อแจกจ่ายแก่ผู้ขาดแคลน การทำบุญแก่ผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชนนับเป็นสังฆทานที่ได้บุญมาก เพราะบุญได้แผ่ขยายกว้างออกไป ช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้ทุกข์ยากเหล่านั้นดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการช่วยสังคมด้วย

(ดัดแปลงจาก พระชาโย วรธมโม, 2544, น.32)

ย่อหน้านี้เริ่มด้วยการพูดถึงพระสงฆ์ ฆราวาสที่ทำประโยชน์แก่สังคม จากนั้นเข้าสู่สาระสำคัญที่ว่า การทำบุญแก่ผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชนเป็นสังฆทานที่ได้บุญมาก จากนั้นได้แสดงเหตุผล 3 ประการ คือ บุญได้แผ่ขยายกว้างออกไป ช่วยให้คุณภาพชีวิตผู้ทุกข์ยากดีขึ้น และเป็นการช่วยเหลือสังคม

ตัวอย่างที่ 2

ปัจจุบันหมู่บ้านชาวกะยัน หรือ กะเหรี่ยงคอยาวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีทั้งหมด 3 แห่ง คือ บ้านห้วยเสือเฒ่า บ้านใหม่ในสอย และบ้านห้วยปูแกง หรือ เรียก อีกชื่อหนึ่งที่คุ้นหูกว่าว่า บ้านน้ำเพียงดิน ธุรกิจท่องเที่ยววิถีโยธ ทั้งสามหมู่บ้านนี้เข้าไว้ด้วยกันและสร้างจุดเด่น ด้านการท่องเที่ยวของทั้งสามหมู่บ้านให้แตกต่างกัน ไป เช่น การล่องแม่น้ำปายด้วยเรือหางยาว เช้าเหมาลำราคาเที่ยวละ 500 บาท ไปยังบ้านห้วยปูแกง นักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมธรรมชาติ สองฝั่งแม่น้ำก่อนจะขึ้นฝั่งที่หมู่บ้านชาวกะยัน หรือเลือก โยนตัวไปตามเส้นทางทุรกันดาร เป็นหลุมเป็นบ่อของบ้านใหม่ในสอยด้วยการเช่ารถ จากปากทางเข้าหมู่บ้าน ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีเวลาไม่มากนัก สามารถเข้าถึง หมู่บ้านชาวกะยันได้โดย สะดวกด้วยถนนคอนกรีตตลอดเส้นทางของบ้านห้วยเสือเฒ่า

(ดัดแปลงจาก กะยัน...อาณาจักรแห่งห้วงสีทอง, 2551, น. 46)

ที่มาของภาพ: <http://www.taxichiangmaiguide.com/userfiles/place/karieng2.jpg>

ย่อหน้านี้เริ่มด้วยการกล่าวถึงหมู่บ้านชาวกะยัน 3 หมู่บ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ก่อนจะเข้าสู่สาระสำคัญที่ว่า ธุรกิจท่องเที่ยวได้ยึดโยงสามหมู่บ้านและสร้างจุดเด่นด้านการท่องเที่ยวของสามหมู่บ้านให้แตกต่างกันไป จากนั้น กล่าวถึงจุดเด่นด้านการท่องเที่ยวของแต่ละหมู่บ้าน เช่น บ้านห้วยปูแกง นักท่องเที่ยวจะได้ล่องเรือชมธรรมชาติสองฝั่งน้ำสู่หมู่บ้านกะยัน บ้านในสอยนักท่องเที่ยวจะได้เดินทางโดยทางรถบนเส้นทางทุรกันดารสู่หมู่บ้านกะยัน แต่หากนักท่องเที่ยวมีเวลาไม่มากนักสามารถเดินทางโดยถนนคอนกรีตสู่บ้านห้วยเสือเฒ่าซึ่งเป็นบ้านกะยันอีกแห่งหนึ่งได้

3.1.4 สาระสำคัญปรากฏที่ต้นและท้ายย่อหน้า

ตัวอย่าง

คนไทยนั้นถือว่าบ้านเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตตั้งแต่เกิดไปจน ตาย เพราะคนไทยโบราณนั้นใช้บ้านเป็นที่เกิด การคลอดลูกจะกระทำ กันที่บ้านโดยมีหมอฟันบ้านที่เรียกว่า หมอตำแย เป็นผู้ทำคลอด มิได้ ใช้โรงพยาบาลหรือสถานผดุงครรภ์อย่างในปัจจุบันนี้ และที่สุดของชีวิต เมื่อมีการตายเกิดขึ้น คนไทยก็จะเก็บศพของผู้ตายที่เป็นสมาชิกของ บ้านไว้ในบ้านก่อนที่จะทำพิธีเผา เพื่อทำบุญสวด และเป็นการใกล้ชิด กับผู้ตายเป็นครั้งสุดท้าย ดังนั้นบ้านจึงเป็นสถานที่ที่คนไทยใช้ชีวิตอยู่ เกือบตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย

(ดัดแปลงจากวิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ, 2522)

ที่มาของภาพ: http://www.luukaod.com/images/catalog_images/1364309731.jpg

ย่อหน้านี้เริ่มต้นด้วยประโยคใจความสำคัญที่ว่า คนไทยนั้นถือว่าบ้านเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย จากนั้นขยายความด้วยการให้เหตุผลว่าคนไทยใช้บ้านเป็นที่เกิดและเมื่อตายก็ใช้เป็นที่ทำบุญสวดศพ จากนั้นนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า บ้านเป็นสถานที่ที่คนไทยใช้ชีวิตอยู่เกือบตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งมีสาระสำคัญใกล้เคียงประโยคแรกของย่อหน้า

3.2 ย่อหน้าที่ไม่มีสาระสำคัญปรากฏเป็นประโยคชัดเจน

ย่อหน้าประเภทนี้จะมีคำสำคัญกระจายอยู่ภายในย่อหน้า คำสำคัญจะนำไปสู่สาระสำคัญของเรื่องโดยผู้อ่าน จะต้องประมวลสรุปสาระสำคัญด้วยตนเอง ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

โบราณคดีเป็นงานที่ทั้งซับซ้อนและเปราะบาง การขุดหลุมลงไปใต้ดิน ทลาย และปาดิบบนเป็นเรื่องจำเป็น แต่ปัจจุบันเรามีวิธีค้นหาแบบใหม่โดยไม่ต้องใช้พลั่วเลย สูงขึ้นไปราว 600 กิโลเมตรในห้วงอวกาศ ดาวเทียมหลายดวงเก็บภาพที่ใช้ในการระบุตำแหน่งภูมิประเทศที่อยู่ใต้ดินด้วยความแม่นยำสูงอย่างน่าทึ่ง ภาพถ่ายดาวเทียมช่วยให้นักวิทยาศาสตร์ค้นหาและทำแผนที่แม่น้ำ ถนนหนทาง และเมืองต่างๆ ที่สาบสูญไปนานแล้วได้ตลอดจนแยกแยะลักษณะทางโบราณคดีในพื้นที่ขัดแย้งซึ่งอันตรายเกินไปสำหรับงานภาคสนาม แคราะห์พาร์แคก นักโบราณคดีจากมหาวิทยาลัยแอดิเลดและเบมาที่เบอร์มิงแฮม ผู้ริเริ่มการใช้ภาพถ่ายดาวเทียมเพื่องานโบราณคดีในอียิปต์ ย้ำว่า “มีหลายสิ่งที่เรามองไม่เห็นบนพื้นดิน ที่ผ่านมามักค้นพบแหล่งโบราณคดีน้อยกว่าร้อยละหนึ่งจากทั้งหมดที่มีบนโลกนี้”

(ดัดแปลงจาก แชนห์บลอค, 2556, น. 96.)

ที่มาของภาพ: <http://blogs.discovermagazine.com/80beats/files/2011/11/garamantes.jpg>

สาระสำคัญ: การเก็บข้อมูลด้านโบราณคดีผ่านดาวเทียมมีความแม่นยำ สะดวกและปลอดภัยกว่าการเก็บข้อมูลโบราณคดีแบบเดิม

ตัวอย่างที่ 2

หากจะจัดอันดับปราสาทหินในเขตแดนไทยที่สวยงามที่สุดและตั้งอยู่ ณ ชัยภูมิอันสง่างามที่สุด คงจะเป็นปราสาทใดไปไม่ได้ นอกเสียจาก ปราสาทพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เพราะปราสาทหลังนี้สร้างบนปากปล่องภูเขาไฟที่ดับสนิทเมื่อหลายพันปีก่อน จึงห่างไกลจากชุมชนเมือง อีกทั้งยังจงใจคัดสรรหินทรายสีชมพูมาสร้าง และยังมีหลักฐานว่าสลักเสลาวดลายวิจิตรบรรจงด้วยฝีมือช่างหลวงจากราชสำนัก ทั้งนี้เพราะผู้สร้างเป็นหน่อเนื้อเชื้อกษัตริย์เขมรยุครุ่งเรืองราว 900 ปีก่อน

(ดัดแปลงจากธีรภาพ โลหิตกุล, 2556, น.138.) ที่มาของภาพ : <http://pantip.com/topic/32842595>

สาระสำคัญ: ปราสาทพนมรุ้งเป็นปราสาทหินในเขตแดนไทยที่สวยงามที่สุดและตั้งอยู่ ณ ชัยภูมิอันสง่างามที่สุด

4. กลวิธีการจับสาระสำคัญ

การจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่มีย่อหน้าเดียวหรือหลายย่อหน้า มีแนวทางการจับใจความสำคัญที่ปฏิบัติได้อย่างง่าย ๆ ดังนี้

- 1. **อ่านเรื่องที่ต้องการจับสาระสำคัญโดยเริ่มตั้งแต่ชื่อเรื่อง** เพราะชื่อเรื่องมักสอดคล้องกับเรื่อง หรือช่วยบ่งชี้ให้เห็นจุดสนใจของเรื่องให้อ่านตั้งแต่ต้นจนจบเพื่อให้เห็นเนื้อหาส่วนรวม แล้วตอบคำถามให้ได้ว่า เรื่องที่อ่านเป็นเรื่องอะไร ใครทำอะไรที่ใด เมื่อไร อย่างไร ทำไมจึงทำ และได้ผลอย่างไร โดยสังเกตลำดับและความสัมพันธ์ของเนื้อหาซึ่งทำให้เรื่องดำเนินไปสู่จุดหมายรวมไปด้วย
- 2. **พิจารณาใจความสำคัญจากแต่ละย่อหน้า โดยใช้ความรู้พื้นฐานจากเรื่องการเขียนย่อหน้า** กล่าวคือ ย่อหน้าที่ดีต้องมีเอกภาพ แต่ละย่อหน้าจึงต้องมีใจความสำคัญเพียงใจความเดียว ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาในย่อหน้านั้นทั้งหมด ส่วนขยายใจความสำคัญหรือใจความรอง คือ ส่วนที่ผู้เขียนใช้สนับสนุนใจความสำคัญให้ชัดเจนขึ้นโดยตรง อาจเป็นการอธิบาย ให้รายละเอียด ให้คำจำกัดความ ยกตัวอย่าง เปรียบเทียบ หรือแสดงเหตุผลอย่างถี่ถ้วนเพื่อสนับสนุนความคิด ส่วนที่มีใจความสำคัญและมีใจความรอง แต่ช่วยขยายความให้มากขึ้น คือ รายละเอียด
- 3. **สังเกตคำสำคัญหรือที่เรียกว่าคำกุญแจที่มักปรากฏให้เห็นหลายครั้งในย่อหน้านั้น ๆ** คำสำคัญจะนำไปสู่สาระสำคัญของเรื่อง

อย่างไรก็ดี มิใช่ว่าทุกย่อหน้าจะมีใจความสำคัญของเรื่องเสมอไป หากย่อหน้านั้นเป็นเพียงการยกตัวอย่าง เป็นรายละเอียดขยายใจความสำคัญในย่อหน้าก่อน ตลอดจนอาจเป็นย่อหน้าเชื่อมโยงให้เกิดความต่อเนื่องระหว่างย่อหน้า หรือใช้นำเข้าสู่ใจความสำคัญในย่อหน้าต่อไป ย่อหน้าที่กล่าวมานี้จะไม่มีใจความสำคัญของเรื่อง

อนึ่งการจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน ผู้อ่านที่ยังไม่ชำนาญควรใช้แนวทางในการอ่านทั้งใน ข้อ 1 และ ข้อ 2 ร่วมกันเสมอ ยกเว้นในกรณีไม่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องจากแต่ละย่อหน้าได้ ต้องจับใจความสำคัญโดยประมวลมาจากการอ่านหลาย ๆ ย่อหน้า ให้ใช้วิธีการอ่านจับใจความสำคัญที่อธิบายไว้ในข้อ 1 เป็นแนวทางปฏิบัติ

4. การสรุปประเด็นสำคัญ

ในการสรุปประเด็นสำคัญขณะอ่าน ผู้อ่านต้องใส่ใจกับการพิจารณาหัวข้อเรื่องของบทอ่าน (ถ้ามีหัวข้อเรื่องหรือชื่อเรื่องอยู่แล้ว) จากหัวข้อ ทำให้เรารู้ว่าผู้อ่านกำลังจะเรียนรู้เกี่ยวกับอะไร เริ่มสำรวจบทอ่าน ต่อไปจึงอ่านเนื้อหาในรายละเอียด สรุปหัวข้อเรื่องด้วยตนเองใหม่ แล้วพยายามจับใจความสำคัญให้ได้ โดยคิดว่าจะใช้ถ้อยคำเป็นประโยคที่กระชับและชัดเจนที่สุดอย่างไร เพื่อที่จะอธิบายขยายความส่วนที่เป็นหัวข้อเรื่องนั้น สุดท้ายจึงย้อนกลับไปหาประโยคสำคัญในบทอ่าน

5. การสรุปและเรียบเรียงสาระสำคัญของเรื่อง

การสรุปและเรียบเรียงสาระสำคัญของเรื่อง มีวิธีการดังนี้

- 1. **นำสาระสำคัญของเรื่องที่จับมาได้ทั้งหมดมาเรียบเรียงให้ต่อเนื่องสละสลวย** โดยรักษาเนื้อความเดิมไว้ จะได้สาระสำคัญของทั้งเรื่อง วิธีการเรียบเรียงมีหลักดังนี้
 - 1.1 พิจารณานำสาระสำคัญหรือใจความสำคัญของย่อหน้า เฉพาะที่เป็นใจความสำคัญของเรื่องเท่านั้นมาเรียบเรียง
 - 1.2 หากสาระสำคัญที่จับมาซ้ำซ้อนกัน ให้ตัดส่วนที่ซ้ำซ้อนกันออก
 - 1.3 เรียบเรียงใจความสำคัญเป็นย่อหน้าที่สอดคล้องเหมาะสมกับประเด็นของเรื่อง และใช้คำสันธานเชื่อมแต่ละประโยคให้สัมพันธ์กัน
 - 1.4 ใช้ภาษาเขียนที่เข้าใจง่ายสื่อความหมายได้ชัดเจน ควรใช้ประโยคนาสั้นซึ่งถูกต้องตามหลักภาษาไทย

- 2. **เมื่อเรียบเรียงเสร็จแล้วควรทบทวน** ว่าข้อความที่เรียบเรียงใหม่นั้นมีสาระสำคัญครบถ้วนหรือไม่ เนื้อความต่อเนื่องกันดีหรือไม่ หากสาระสำคัญส่วนใดขาดหายไปให้เติม และหากข้อความตอนใดผิดเพี้ยนให้แก้ไข หรือตัดออกหากมีรายละเอียดอื่นเกินเข้ามาให้ตัดออก

ตัวอย่างที่ 1

ชั้นงานพื้นบ้านของชาวไทยอีสาน

- (1) ชีวิตที่เรียบง่ายของคนอีสาน ที่ต้องพึ่งพิงธรรมชาติทั้งหลายตั้งแต่เกิดจนตาย นั่นก็คือการทำไร่ทำนา หากผลกำไรจากสิ่งเหล่านี้ มิได้ส่งผลคุ้มค่าให้กับพวกเขาเท่าที่ควร เพราะสภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยนั้นเอง
- (2) เมื่อเป็นเช่นนี้ ชาวอีสานจึงจำเป็นต้องหาอาชีพเสริมให้กับตัวเอง หลังจากเสร็จสิ้นจากฤดูเก็บเกี่ยวที่ต้องอาศัยระยะเวลาอันยาวนานกว่าจะเริ่มหันมาทำนาอีกหน บรรดาพ่อบ้านก็อาจจะคิดทำชิ้นงานที่เกิดจากวัสดุจากธรรมชาติ นั่นก็คือการจักสาน โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากไม้ไผ่ซึ่งเป็นงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่ต้องอาศัยจินตนาการ ความพยายามและสิ่งสำคัญก็คือความคิดของชาวบ้านที่จะสร้างงานในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้เกิดความสะดุดตากับผู้ที่ได้พบเห็น
- (3) ไม่เพียงแต่เครื่องจักสานเท่านั้นที่เป็นสัญลักษณ์ของชาวอีสาน ยังมีงานหัตถกรรมอีกมากมายที่เกิดขึ้นโดยฝีมือคนไทยอีสาน ไม่ว่าจะเป็นการถักทอผ้าของเหล่าแม่บ้านเมื่อว่างเว้นจากงานประจำ งานถักทอของชาวอีสานถือได้ว่าเป็นงานชิ้นเอกที่สร้างชื่อเสียงให้กับชาวอีสาน สิ่งที่ยืนยันได้เป็นอย่างดีก็คือ คำพูดของหลายต่อหลายคนที่ว่า หากจะเลือกซื้อผ้าไหมที่ถูกใจต้องไปซื้อที่อีสาน เพราะลายผ้าที่เกิดจากการถักทอของฝีมือชาวบ้านนั้น จะแตกต่างจากลายผ้าของภูมิภาคอื่นด้วยลวดลายที่ละเอียด ประณีต และสวยงามมาก
- (4) นอกจากสองประเภทนี้แล้ว งานที่สร้างชื่อเสียงให้กับชาวอีสานอีกชนิดหนึ่งก็คือผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นจากเศษวัสดุธรรมชาตินำมาทำเป็นข้าวของเครื่องใช้หลายรูปแบบ อาทิ ทัพพี ช้อนส้อม และกบติดผม เป็นต้น
- (5) สินค้าทุกชนิดของชาวอีสานไม่เพียงแต่จะมีความโดดเด่นในด้านของความสวยงามเท่านั้น แต่ยังเปี่ยมไปด้วยคุณภาพอีกด้วย

(สุพิชชา, 2539.)

จับสาระสำคัญหรือใจความสำคัญจากแต่ละย่อหน้า ได้ดังนี้

- ย่อหน้าที่ (1) การทำไร่นาของคนอีสานไม่ได้ให้ผลกำไรคุ้มค่าเท่าที่ควร
- ย่อหน้าที่ (2) ชาวอีสานจึงจำเป็นต้องหาอาชีพเสริมหลังจากเสร็จสิ้นจากฤดูเก็บเกี่ยวนั้นก็คือการจักสาน
- ย่อหน้าที่ (3) งานจักสานของคนอีสานถือได้ว่าเป็นงานชิ้นเอกที่สร้างชื่อเสียงให้มาก
- ย่อหน้าที่ (4) ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ชาวอีสานอีกงานหนึ่งก็คือผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว
- ย่อหน้าที่ (5) สินค้าทุกชนิดของชาวอีสานไม่เพียงแต่จะมีความโดดเด่นในด้านของความสวยงามเท่านั้น แต่ยังเปี่ยมไปด้วยคุณภาพอีกด้วย

สาระสำคัญของเรื่อง: “ชิ้นงานพื้นบ้านของชาวไทยอีสาน” มีสาระสำคัญในทุกย่อหน้า เมื่อผู้อ่านจับใจความสำคัญมาเรียบเรียงตามแนวทางที่เสนอแนะไว้ ก็จะได้ใจความสำคัญของเรื่องอย่างบริบูรณ์ และหากรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา ตลอดจนลำดับความคิดที่เหมาะสม ย่อมจะสื่อสาร ความคิด และความเข้าใจได้อย่างดี

ตัวอย่างการเรียบเรียงสาระสำคัญ

เนื่องจากการทำไร่นาของคนอีสานไม่ได้ให้ผลกำไรที่คุ้มค่า หลังฤดูเก็บเกี่ยวชาวอีสานจึงทำงานหัตถกรรมต่างๆ เป็นอาชีพเสริม งานหัตถกรรมที่สร้างชื่อเสียงให้ชาวอีสาน ได้แก่ งานทอผ้าซึ่งถือเป็นงานชิ้นเอกงานจักสาน และงานทำผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว

ตัดใจ

คนเราเกิดมาล้วนมีความอยาก
ผู้หญิงอยากสวย ผู้ชายอยากหล่อ บ้างสนใจ บ้างไม่สนใจ บางคนหน้าตาดีแต่จมูกแบน ก็ยังเสริมได้ บางคนหน้าสวยรูปร่างดี แต่ขาโก่ง หรือเตี้ยไป อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้ ได้แต่ทำใจ
คนไม่อยากจะอ้วน ต้องตั้งใจไม่กินมาก คนมีโรค หมอสั่งห้ามกินนั้นนี้ ให้ขอบแคไหน ก็ต้องตั้งใจไม่กิน ถ้าไม่อยากจะตาย
ผู้เป็นที่รักจากไปก่อนวันอันควร เป็นเหตุให้เศร้าใจและเสียตาย แต่จะอย่างไรได้นอกจากทำใจ พ่อแม่จากไปเมื่อถึงวัยของท่าน ให้รักเท่ารัก ก็ต้องตัดอาลัย
คู่ของผู้อื่นหรือทรัพย์สินของคนอื่น อย่าไปคิดอยากได้ของรักของเขา อย่าไปเอามา ให้อยากเท่าอยาก ก็ต้องตั้งใจ
เวลาไปซื้อดอกไม้อยากได้เหลือเกินดอกไม้หอนั้น แม้มักบอกว่ามีคนซื้อไว้แล้ว ให้อยากได้แคไหน ก็ต้องตั้งใจนั่นเอง
ลือตงปิง เป็นหนึ่งในแปดเซียนมีกันหย่นเป็นของวิเศษ ท่านบอกว่าดาบนี้มีไว้ตัดกิเลสตัณหาให้ขาดจากใจ
กิเลสทำให้ทุกข์ การตัดใจคือการตัดกิเลส
ความอยากใดๆ เมื่อไม่ได้สมใจก็ต้องตัด การตัดใจต้องตัดอย่างมมัสติด้วยปัญญา คือรู้ว่าอะไรควรคิด อะไรไม่ต้องคิด สิ่งใดที่เราไม่มีสิทธิ์อยากได้และสิ่งใดต้องไม่คิดอยาก
อะไรที่เป็นของเรา ถึงเวลาจะได้มา ด้วยความดีความชอบของเราและโชคชะตา ที่เมื่อถึงเวลาที่ยอมจากไป ไม่ว่าจะเป็นความสุข ทรัพย์สิน ตำแหน่งงาน และสิ่งที่รักผูกพัน เป็นอนิจจังของชีวิต
หากไม่ตัดใจ ทุกข์จะท่วมใจ

(จิตรา กอนันทเกียรติ, 2539, น. 128)

ตัวอย่างการเรียบเรียงสาระสำคัญ

กิเลสทำให้คนมีความอยาก หากคิดอยากได้ในสิ่งที่ตนไม่มีสิทธิ์ย่อมไม่อาจสมปรารถนา ส่วนสิ่งที่เป็นของเราเมื่อถึงเวลาจะได้มาเอง และในที่สุดก็ยอมจากไปเช่นนี้เป็นอนิจจัง เราจึงต้องรู้จักตัดใจ คิดตัดกิเลสอย่างมมัสติด้วยปัญญา ผู้ใดไม่รู้จักตัดใจย่อมเป็นทุกข์ยิ่ง

6. การจับสาระสำคัญจากการฟัง

การจับสาระสำคัญจากการฟัง โดยเฉพาะการฟังเรื่องที่สำคัญ เช่น การฟังบรรยาย การฟังการประชุม การฟังคำแนะนำให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎระเบียบ มีหลักดังนี้

1. จดบันทึกขณะฟังเพื่อให้ได้สาระสำคัญที่ถูกต้อง ป้องกันการหลงลืม จะทำให้ผู้ฟังได้ประโยชน์อย่างแท้จริง
2. ทำความเข้าใจหัวข้อเรื่องให้ชัดเจน ติดตามความคิดและวัตถุประสงค์ของผู้พูด
3. ตั้งประเด็นคำถาม ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด เพราะเหตุใดและอย่างไร ขณะฟังก็หาคำตอบให้คำถามเหล่านั้นด้วย
4. ตั้งใจฟังอย่างวิเคราะห์ใคร่ครวญ จับคำกุญแจของเรื่องและหาประเด็นหลักของเรื่องในแต่ละตอน
5. ข้อความใดที่เป็นส่วนประกอบที่ไม่สำคัญไม่ต้องจดบันทึก
6. เลือกสรรข้อมูล โดยพิจารณาแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็นของผู้พูด
7. จัดลำดับความคิดจากการฟังให้เหมาะสม

7. สิ่งที่ต้องคำนึงในการจับใจความสำคัญ

การจับสาระสำคัญจากการอ่านและการฟัง แม้จะมีหลักและวิธีการดังได้กล่าวไปแล้วก็ตาม แต่ทุกครั้งที่จับใจความสำคัญ ควรคำนึงของสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้ประกอบด้วย คือ

1. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ควรวิเคราะห์ทุกครั้งว่า ผู้ส่งสารมีวัตถุประสงค์อย่างไรในการส่งสารนั้น โดยเฉพาะการจับสาระสำคัญจากการอ่านในย่อหน้าที่ไม่ปรากฏรูปประโยคใจความสำคัญ เพราะจะทำให้เราเข้าใจสารนั้นมากขึ้น ทำให้จับใจความสำคัญได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ ควรวิเคราะห์ว่าต้องการจับสาระสำคัญไปใช้เพื่ออะไร การจับสาระสำคัญควรสอดคล้องกับความต้องการนั้น เช่น การอ่านเพื่อต้องการทราบข้อมูล ข้อคิดเห็น การจับสาระสำคัญจึงควรหยิบยกเฉพาะความคิดหลักมาเท่านั้น แต่ถ้าผู้รับสารต้องการจับสาระสำคัญไปเป็นข้อมูลในการศึกษา การทำรายงานวิชาการ การตอบข้อสอบ หรือนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ การจับสาระสำคัญหรือใจความสำคัญเท่านั้นไม่เพียงพอ ต้องหยิบยกใจความรองที่เป็นส่วนสำคัญของเนื้อหาประกอบด้วย แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับลักษณะและประเภทของเนื้อหา หากจับเฉพาะใจความสำคัญแล้ว ได้ความชัดเจนเพียงพอ ก็ไม่จำเป็นต้องนำใจความรองมาประกอบอีก

2. ประเภทของสาร

การจับสาระสำคัญของสารแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน อาทิ หากจับสาระสำคัญจากข่าว ข้อเขียนปกิณกะหรือบันเทิงคดีต่างๆ เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น บทละคร การจับสาระสำคัญจะเป็นลักษณะการจับสาระสำคัญรวมของทั้งเรื่อง ไม่จำเป็นต้องจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญทีละย่อหน้า หากเนื้อหาสาระมีความยาวมากก็ควรจับสาระสำคัญเป็นตอนๆ แล้วจึงนำมาประมวลเป็นสาระสำคัญของเรื่อง

3. วิธีการเขียนของผู้เขียน

โดยทั่วไปในหนึ่งย่อหน้าจะมีความคิดสำคัญเพียงประการเดียว แต่ผู้เขียนบางคนเขียนย่อหน้าโดยมีใจความสำคัญมากกว่าหนึ่งข้อความ หรือเขียนเป็นย่อหน้าสั้นๆ โดยแต่ละบรรทัดจะมีใจความสำคัญหรือไม่ก็ได้ การจับสาระสำคัญลักษณะนี้ ควรจับสาระสำคัญรวมทั้งเรื่อง

การจับสาระสำคัญจึงเป็นเรื่องที่ผู้อ่านหรือฟังต้องศึกษาและฝึกฝน ประกอบการใช้ดุลยพินิจพิจารณา โดยต้องเข้าใจวิธีการจับสาระสำคัญเบื้องต้น และที่สำคัญต้องเข้าใจสารที่ได้รับทั้งเรื่อง ตลอดจนวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร การจับใจความสำคัญจึงจะบรรลุผลเอื้อประโยชน์ทั้งการศึกษา การทำงาน และการพัฒนาความคิด อันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเราต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2556). *ป้องกัน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2558. สืบค้นได้จาก <http://www.m-culture.go.th/ilovethaiculture/index.php/2013-07-01-03-11-16/2013-08-07-06-46-24/item/skit6>
- คมฉาน ตะวันฉาย. (2554). *ประเทศไทยใจเดียว*. (30 กรกฎาคม 2554). กรุงเทพฯ: กิจ.
- ครุฑน้อย. (2551). *อมตะนิทานอีสป 50 เรื่อง 2 ภาษา*. กรุงเทพฯ: นวสารสินการพิมพ์. น. 37.
- คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย. (2548). "การจับใจความสำคัญ". ใน *หนังสือการใช้ภาษาไทย 1. ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- คอร์ด เจฟเฟอร์สัน. (มกราคม 2552). วัฒนธรรม. *National Geographic ฉบับภาษาไทย*. 90, 19.
- จิตรา ก่อเนนทเกียรติ. (มกราคม 2539). ตัดใจ. *สกุลไทย*. 42, 128.
- บำเพ็ญ ไชยรักษ์. (พฤษภาคม 2557). อาหาร ข้าวไทย. *National Geographic ฉบับภาษาไทย*, 154, 41.
- ปีเตอร์ กวิน. (พฤษภาคม 2557). ยอดคนกลางสุสานซากเรือ. *National Geographic ฉบับภาษาไทย*, 154, 118.
- พระชาย วรรณโม. (2544). *ฉลาดทำบุญ : รวมเรื่องน่ารู้ คู่มือทำบุญให้กุศลวิธี*. กรุงเทพฯ : เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย.
- แบ่งปันพื้นที่ให้สัตว์อาศัยอยู่ได้บ้าง. (ธันวาคม 2554). *นิตยสารสารคดี*, 27(322), 19.
- เริงชัย คงเมือง และ ราชศักดิ์ นิลศิริ. (มกราคม 2552). ของกินชาวบ้าน ของว่างชาวเมือง. *National Geographic ฉบับภาษาไทย*, 90, 100.
- วรลักษณ์ ผ่องสุขสวัสดิ์. (กรกฎาคม 2556). จากพุทธภูมิสู่สุวรรณภูมิ. *National Geographic ฉบับภาษาไทย*, 144, 43.
- วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ. (2522). *บ้านไทย. ศิลปชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: ปาณยา.
- ส. พลายน้อย. (2539). *เกร็ดโบราณคดี ประเพณีไทย*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- สุภาณี พัดทอง. (2541). "การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญและแสดงความคิดเห็น" ใน *หนังสือภาษาไทย 1 (ท.161)*. ภาค 1 ปีการศึกษา 2541.
- สุตารา สุขฉายา. (24 ตุลาคม 2551). ประเพณีศพมอญ ภาพสะท้อนความศรัทธา. *สารคดี*, 284, 104.
- ศักดิ์อนันต์ ปลาทอง. (พฤศจิกายน 2555). ไข่มุกอันดามัน สวรรค์นี้อีกนานเพียงใด. *National Geographic ฉบับภาษาไทย*, 136, 127.
- แม่หลงผิด ติดกับนมผง หยดให้นมลูก. (13 สิงหาคม 2558). *M2F*, น. 10.
- แฮนดี้ บลอค. (กุมภาพันธ์ 2556). โบราณคดีผ่านดาวเทียม. *National Geographic ฉบับภาษาไทย*, 13, 96.
- Lunsford, A.A. 2010. *The Everyday Writer*. Boston: Bedford.
- Rachanee, S. 2007. *How to Improve Your Reading*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Weigle, S.C. 2008. *Assessing Writing*. Cambridge: Cambridge University Press.